

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар установы адукацыі «Беларускі
дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт»

_____ А.У. Ягораў

_____ 2024 г.

Рэгістрацыйны № УД 6-05-0421-01 Уч.

ГІСТОРЫЯ ДЗЯРЖАВЫ І ПРАВА БЕЛАРУСІ

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
6-05-0421-01 «Правазнаўства»

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі АСВА ОСВО 6-05-0421-01-2023 спецыяльнасці «Правазнаўства», вучэбных планаў па спецыяльнасці 6-05-0421-01 «Правазнаўства».

СКЛАДАЛЬНІК:

В. М. Лянцэвіч, дацэнт кафедры тэорыі і гісторыі права ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт», кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ

М. І. Рудовіч, намеснік дэкана факультэта права ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт», кандыдат юрыдычных навук, дацэнт;

С. М. Шабуневіч, загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных і гісторыка-прававых дысцыплін Інстытута кіраўніцкіх кадраў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай тэорыі і гісторыі права ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт»

(пратакол № 9 ад 21.02.2024)

Метадычнай камісіяй па спецыяльнасцях «Правазнаўства», «Юрыспрудэнцыя» ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт»

(пратакол № 10 ад 17.05 2024);

Навукова-метадычным саветам ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт»

(пратакол № 8 ад 17.06 2024)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

«Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» з'яўляецца адной з базісных дысцыплін агульнаметадалагічнага характару. Ад добрага засваення дысцыпліны залежыць, ці будзе будучы юрыст бачыць пераемнасць у развіцці права і дзяржаўных інстытутаў той дзяржавы, грамадзянінам якой з'яўляецца, як добра ён будзе бачыць вытокі крымінальнага, цывільнага, працэсуальнага права (і г.д.), якое дзейнічае ў Рэспубліцы Беларусь сёння і, у рэшце, якім чынам будзе фарміравацца яго грамадзянская пазіцыя.

Асноўнай **мэтай** выкладання вучэбнай дысцыпліны «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» з'яўляецца фарміраванне ўмоў для ўзнікнення ў студэнтаў канцэптуальнага юрыдычнага мыслення, засваення асноўных катэгарыяльных паняццяў і асноўных канцэпцый, распрацаваных гісторыка-прававой навукай як неабходнай метадалагічнай базы для паспяховага авалодання ведамі, неабходнымі будучаму юрысту, а таксама фарміраванне ў студэнтаў актыўнай грамадзянскай пазіцыі.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- усведамленне важнейшых этапаў, прычын і ўмоваў гістарычнага развіцця дзяржавы і права Беларусі;
- характэрных рыс і асаблівасцей грамадска-палітычнага ладу, сістэмы органаў улады, судовых органаў, тэндэнцый у праве, змяненняў у заканадаўстве перыяду старажытных беларускіх дзяржаў, Вялікага Княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай, Расійскай імперыі;
- даследаванне дзяржаўна-прававога развіцця Беларускай ССР у кантэксце СССР і дзяржаўна-прававога будаўніцтва Рэспублікі Беларусь.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» фарміруецца наступная **базавая прафесійная** кампетэнцыя:

- БПК-2. Выкарыстоўваць гістарычны вопыт для ўдасканальвання сістэмы дзяржаўных органаў, судовай сістэмы, заканадаўства, прававых крыніц, інстытутаў і галін права Беларусі.

У выніку вывучэння дысцыпліны навучэнцы павінны:

ведаць:

- канцэптуальныя асновы гісторыі дзяржавы і права Беларусі;
- асноўныя этапы і храналагічную паслядоўнасць развіцця беларускай дзяржаўнасці;
- асноўныя катэгорыі, паняцці, дасягненні, якія характарызуюць гістарычнае развіццё прававой культуры Беларусі;
- прававыя крыніцы, асаблівасці функцыянавання і гістарычнага развіцця дзяржаўных органаў і заканадаўства;
- эвалюцыю прававога становішча насельніцтва;
- характэрныя рысы і асаблівасці гістарычнага развіцця найбольш важных прававых інстытутаў і галін права;

умець:

- характарызаваць найбольш важныя дасягненні прававой культуры беларускага народа;

выяўляць аб'ектыўныя заканамернасці эвалюцыі прававых інстытутаў;
тлумачыць праблемныя пытанні гісторыі дзяржавы і права Беларусі і аргументаваць уласную пазіцыю;

выкарыстоўваць атрыманыя веды для паспяховага засваення галіновых юрыдычных дысцыплін і фарміравання навуковага светапогляду;

валодаць:

асноўнымі метадамі спосабамі і сродкамі атрымання, перапрацоўкі гісторыкам прававой інфармацыі.

У рамках адукацыйнага працэсу па дадзенай вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіваць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічнай, вытворчай, сацыяльна-культурнага і грамадскага жыцця краіны.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста з вышэйшай адукацыяй. Вучэбная дысцыпліна «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» адносіцца да тэарэтыка-прававога модулю і з'яўляецца дысцыплінай дзяржаўнага кампаненту.

Дысцыпліна «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» з'яўляецца міждысцыплінарнай, цесна звязана з такімі навучальнымі дысцыплінамі, уключаючы вучэбныя дысцыпліны кампанента ўстанова вышэйшай адукацыі, дысцыпліны спецыялізацыі: «Агульная тэорыя права», «Канстытуцыйнае права», «Гісторыя палітычнай і прававой думкі», а таксама «Грамадзянскае права», «Крымінальнае права» і інш.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» з'яўляецца важнай састаўной часткай навучальнага і выхаваўчага працэсу ў сістэме сучаснай адукацыі, якая садзейнічае развіццю самастойнасці прававога мыслення, шырокага кругагляду і прафесійнай эрудыцыі будучых юрыстаў.

У выкладанні рэкамендуецца прымяняць разнастайныя формы правядзення заняткаў, у тым ліку інтэрактыўныя, з выкарыстаннем ТСА, а таксама ініцыя метады актыўнага навучання (АМН). На самастойную падрыхтоўку навучэнцаў адведзены неабходны аб'ём часу з мэтай прадастаўлення магчымасці індывідуальнага асваення імі навучальнага матэрыялу на аснове рэкамендуемых крыніц.

Методыка вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» заснавана на аптымальным спалучэнні тэарэтычнага навучання, самастойнай работы і практычнага прымянення атрыманых ведаў, што дасць магчымасць належным чынам арганізаваць вывучэнне прадмета. На семінарскіх занятках навучэнцы навучацца прымяняць атрыманыя на лекцыях тэарэтычныя веды як на ўзроўні прынцыповых падыходаў, так і ў прымяненні да канкрэтных сітуацый (рашэнне задач-казусаў).

Пры выкладанні выкарыстоўваюцца наступныя метады навучання: тэарэтыка-інфармацыйныя (праблемная лекцыя, лекцыя-дыспут) і практыка-арыентаваныя (дыскусія, навучальныя дэбаты, мазгавы штурм, круглыя сталы, дзелавыя гульні, калоквіумы), якія рэалізуюцца на семінарскіх занятках.

Выкарыстоўваюцца метады кантролю, самакантролю і самаацэнкі. Прымяняюцца сучасныя мультымедычныя тэхналогіі выкладання, якія забяспечваюць нагляднасць навучання, тэставая сістэма праверкі ведаў.

Навукова-прававой асновай вучэбнай праграмы і вучэбнай дысцыпліны «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі» сталі работы беларускіх і замежных даследчыкаў, а таксама публікацыі асноўных крыніц.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі: дзённая, завочная, завочная (на базе ССА), завочная (на базе ВА), дыстанцыйная (на базе ВА).

У адпаведнасці з навучальным планам універсітэта на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны адводзіцца:

Агульная колькасць навучальных гадзін – 198.

Размеркаванне аўдыторнага часу па курсах і семестрах:

– 1 семестр: для дзённай формы атрымання агульнай вышэйшай адукацыі прадугледжана аўдыторных – 96 гадзін; лекцый – 56 гадзін; семінарскіх заняткаў – 40 гадзін.

Самастойная работа студэнта – 102 гадзіны.

– для завочнай формы атрымання агульнай вышэйшай адукацыі прадугледжана аўдыторных – 20 гадзін; лекцый – 16 гадзін; семінарскіх заняткаў – 4 гадзіны.

Самастойная работа студэнта – 178 гадзін.

Размеркаванне аўдыторнага часу па відах заняткаў:

1 семестр: лекцый – 10 гадзін.

2 семестр: лекцый – 6 гадзін, семінарскіх заняткаў – 4 гадзіны.

– для завочнай формы атрымання агульнай вышэйшай адукацыі (на базе ССА) прадугледжана аўдыторных – 10 гадзін; лекцый – 8 гадзін; семінарскіх заняткаў – 2 гадзіны.

Самастойная работа студэнта – 188 гадзін.

Размеркаванне аўдыторнага часу па відах заняткаў:

установачная сесія: лекцый – 6 гадзін.

1 семестр: лекцый – 2 гадзіны, семінарскіх заняткаў – 2 гадзіны.

– для завочнай формы атрымання агульнай вышэйшай адукацыі (на базе ВА) прадугледжана аўдыторных – 20 гадзін; лекцый – 16 гадзін; семінарскіх заняткаў – 4 гадзіны.

Самастойная работа студэнта – 178 гадзін.

Размеркаванне аўдыторнага часу па відах заняткаў:

1 семестр: лекцый – 12 гадзін.

2 семестр: лекцый – 4 гадзіны, семінарскіх заняткаў – 4 гадзіны.

– для дыстанцыйнай формы атрымання агульнай вышэйшай адукацыі (на базе ВА) агульная колькасць навучальных гадзін складае 198.

Працаёмкасць вучэбнай дысцыпліны складае 6 заліковых адзінак.

Форма прамежкавай атэстацыі – экзамен.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1.1. Уводзіны. Прадмет гісторыі дзяржавы і права Беларусі і яго асаблівасці. Гістарыяграфія, перыядызацыя

Прадмет і задачы гісторыі дзяржавы і права Беларусі. Характэрныя рысы, асаблівасці і тэндэнцыі ў развіцці навукі гісторыі дзяржаваў і права Беларусі. Паходжанне назвы «Беларусь». Гістарыяграфія навукі «Гісторыя дзяржавы і права Беларусі». Перыядызацыя гісторыі дзяржавы і права Беларусі.

Тэма 1.2. Грамадска-палітычны лад і права ў Беларусі ў перыяд усталявання дзяржаўнасці ўсходніх славян (IX – першая палова XIII ст.)

Утварэнне старажытных дзяржаў на тэрыторыі Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. Асноўныя канцэпцыі паходжання беларускай дзяржаўнасці. Асаблівасці працэса дзяржаўтварэння на Беларусі.

Грамадскі і палітычны лад старажытных дзяржаў-княстваў на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Насельніцтва. Этнічны і сацыяльны склад. Фарміраванне асноўных класаў і сацыяльных груп. Феодалы, феадальна-залежныя сяляне, мяшчане і інш.

Асаблівасці дзяржаўнага ладу Полацкага, Тураўскага, Навагарадскага і іншых княстваў. Княжацкая ўлада: паходжанне, наступніцтва, абранне, страта княжацкай улады. Княжацкая дружина. Веча: паняцце, паходжанне, састаў, спосабы склікання, кампетэнцыя. Цэнтральныя і мясцовыя органы кіравання. Судовая ўлада.

Крыніцы права. Першыя помнікі права. «Руская праўда»: паходжанне, састаў, крыніцы. Княжацкія ўставы. Дагавор Смаленскага, Полацкага і Віцебскага княстваў з Рыгай, Гоцкім берагам і нямецкімі гарадамі 1229 г. Дагавор князя Гердзена з Інфлянцкім ордэнам і гарадамі Рыгай, Полацкам і Віцебскам 1263 г. Дагавор Полацкага Ізяслава з Інфлянцкім ордэнам і гарадамі Рыгай, Полацкам і Віцебскам (каля 1265 г. і інш.).

Сутнасць звычайнага і пісанага права. Характэрныя рысы старажытнага звычайнага права. Крымінальнае права. Злачынствы і іх класіфікацыя. Пакаранне і яго віды. Цывільнае права. Асоба. Паняцце аб ей. Праваздольнасць. Правое становішча ізгояў і халопаў. Валоданне і права ўласнасці. Дагавор. Абавязацельствы. Мена, купля-продаж і г.д. Шлюбна-сямейнае права. Паняцце аб сям'і. Шлюб у паганскія часы, шлюб у хрысціянскія часы. Спадчыннае права. Субсідыярныя крыніцы ў старажытным праве.

Тэма 1.3. Беларускія землі ў складзе Вялікага Княства Літоўскага. Грамадскі лад дзяржавы

Гісторыяграфія праблемы. Асноўныя канцэпцыі паходжання дзяржаўнасці ВКЛ. Унутраныя і знешнія прадумовы ўтварэння ВКЛ. Прычыны ўзвышэння Навагарадскага княства. Працэс аб'яднання беларускіх зямель вакол Навагарадскага княства. Далучэнне да ВКЛ шэрагу ўкраінскіх і рускіх земляў. Асаблівасці працэсу фарміравання беларуска-літоўскага гаспадарства.

Тэрыторыя дзяржаўнасці ВКЛ, яго адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел ў II палове XIII-XV стагоддзях. Вялікакняскі дамен і землі «прыслухоўваючыя». Форма дзяржаўнага ўладкавання. Адзінства, цэнтралізацыя, магутнасць краіны – асноўныя ідэі летапісаў XV – XVI стст.: «Летапісец вялікіх князеў літоўскіх», Беларуска-літоўскі летапіс 1446 г., «Хроніка Быхаўца».

Грамадскі лад. Клас феадалаў і шляхецкі стан (саслоўе). Правовое становішча феадалаў і шляхты. Князі, паны-радныя, паны-харугоўныя, змяне-шляхта і інш. Рымска-каталіцкае і праваслаўнае духавенства, яго правовое становішча.

Сацыяльнае і правовое палажэнне розных груп сялян: гаспадарскіх, панскіх, царкоўных. Сяляне-даннікі, сяляне цяглыя і сяляне асадныя. Агароднікі, халупнікі, кутнікі. Чэлядзь нявольная (дворная). Панцырныя і путныя баяры, іх правовое становішча. Заканадаўчае замацаванне прыгоннай залежнасці.

Мяшчанства. Сацыяльныя групы і іх правовое становішча.

Тэма 1.4. Дзяржаўна-палітычны лад Вялікага Княства Літоўскага. Уніі з Польшчай

Форма дзяржавы. Эвалюцыя палітычнага ладу ВКЛ XIV – XVI стст. Вялікі князь, яго правовое становішча. Рада гаспадарства, яе склад і кампетэнцыя (Сойм паноў рады, «Тайная рада», «Праднейшая рада». Пашырэнне яе паўнамоцтваў). Вальны сойм: яго паходжанне, склад, кампетэнцыя. Парадак склікання соймаў. Правовое становішча Вальнага сойма.

Вышэйшыя службовыя асобы: земскія (маршалак земскі, гетман найвышэйшы, канцлер, падканцлер, падскарбі земскі) і дворныя (маршалак дворны, падскарбі дворны, гетман дворны) і іх правовое становішча. Іншыя земскія і дворныя саноўнікі і ўраднікі (падчашы, падстолі, харужы земскі, харужы дворны, маршалкі гаспадарскія (дворскія) і інш. Дзяржаўная канцылярыя (пісары вялікія), літоўскія, сакратары, дзякі, талмачы). Іх правовое становішча.

Удзельныя князі, іх васальная залежнасць ад вялікага князя. Паступовая замена ўдзельных князёў намеснікамі вялікага князя, ваяводамі і старастамі.

Мясцовыя органы кіравання ВКЛ у другой палове XIII–XV стст. Ваявода, стараста, дзяржаўца, войты, старцы. Гараднічы, канюшы, ключнік, лоўчы, сакольнічы.

Змены ў дзяржаўным і тэрытарыяльна-адміністрацыйным уладкаванні ў сярэдзіне XIV ст. Аграрная, адміністрацыйна-тэрытарыяльная рэформы сярэдзіны XVI ст. Стварэнне новых ваяводстваў і павеатаў у XVI ст. Ваяводскія і павятовыя соймікі.

Органы ўлады і кіравання ў гарадах з магдэбургскім правам на тэрыторыі Беларусі (рада, магістрат, войт, лентвойт, бурмістры, радцы, лаўнікі).

Уніі з Польшчай: Крэўская унія. Востраўскае пагадненне. Віленска-Радамская і Гарадзельская уніі. Мельніцкі акт 1501 г. Іх гістарычна-прававая характарыстыка.

Тэма 1.5. Судовая сістэма Вялікага Княства Літоўскага. Судаводства

Вышэйшыя судовыя органы дзяржавы. Гаспадарскі суд, яго склады (віды), парадак дзейнасці. Падсуднасць спраў. Суд паноў-рады. Соймавы суд. Маршалкоўскі суд. Камісарскі суд. Галоўны Літоўскі Трыбунал, парадак яго фарміравання, дзейнасці, кампетэнцыя. Службовыя асобы. Духоўны Трыбунал.

Мясцовыя суды ВКЛ (замкавы, земскі і інш.) да судовай рэформы сяр. XVI ст. Копны суд. Гарачая капа. Палюбоўны (Трацейскі) суд. Вотчынны суд феадалаў над залежнымі ад іх людзьмі.

Судовая рэформа 60-х гг. XVI ст. Яе этапы. Парэформенныя мясцовыя судовыя органы і іх кампетэнцыя (суд гродскі (замкавы), земскі павятовы суд, падкаморскі суд). Судовыя ўраднікі (земскі суддзя, падсудак, земскі пісар; стараста, падстараста, гродскі суддзя; возны). Іх кампетэнцыя і дзейнасць.

Войтаўска-лаўніцкі суд (суд ленвойта і суд войта) і бурмісцера-радзецкі суд ў гарадах з магдэбургскім правам. Парадак фарміравання і дзейнасці. Юрыдыкі ў гарадах. Апеляцыйны суд для гарадоў, якія мелі прывілеі на магдэбургскае права.

Асноўныя палажэнні працэсуальнага права. Інстанцыі. Падсуднасць. Вышук. Сродкі вышуку. Папярэдняе следства («шкрутыніўм»). Судаводства. Судовыя рокі. Судовыя акты (выракі, дэкрэты). Судовыя рашэнні і спосабы іх выканання. Пракуратары (адвакаты). Іх кампетэнцыя і дзейнасць.

Тэма 1.6. Прававая сістэма Вялікага Княства Літоўскага

Роля рымскай юрыспрудэнцыі ў фарміраванні дактрыны права рамана-германскай прававой сям'і. Школы права гласатараў, каментатараў і гуманістаў і іх роля ў афармленні еўрапейскага права. Асноўныя рысы і асаблівасці развіцця права на землях Беларусі ў XIV – XVII стст. Роля звычайнага права ў прававой сістэме ВКЛ. Пераход да пісанага права. Субсідыярныя крыніцы права. Уніфікацыя права. Пачатак кадыфікацыі права. Уплыў рымскага права на прававую сістэму ВКЛ.

Першыя агульназемскія законы – прывілеі ВКЛ 1387, 1413, 1434, 1447, 1492, 1506 гг.; аналіз зместа. Судзебнік 1468 г. Значэнне абласных і валасных прывілеяў у прававой сістэме ВКЛ, іх змест.

Прывілеі градам на магдэбургскае права; прымяненне крыніц магдэбургскага права ў ВКЛ (прывілеі Вільні, Берасцю, Гародні, Полацку і Менску 1387 г., 1390г., 1391 г., 1498 г., 1499 г.; «Люстра саксаў», перапрацоўкі Б. Гроіцкага і П. Шчэрбіча).

Статут 1529 г. – асноўная крыніца права ВКЛ.

Прычыны прыняцця II Статута ВКЛ 1566 г.: міжнародна-прававыя і ўнутраныя. Яго гістарычна-прававая характарыстыка.

Зацверджанне суверэнітэту ВКЛ новым зборам законаў – III Статутом ВКЛ (1588 г.). Агульная гістарычна-прававая характарыстыка. Дзяржаўнае права па Статуце 1588 г. – адлюстраванне рысаў шляхецкай рэспублікі: ролі соймаў і соймаў, караля і рады (сената) судовай сістэмы. Прынцыпы дзяржаўнага права ў Статутах ВКЛ: дзяржаўнага суверэнітэту, прававога суверэнітэту.

Крымінальнае права па статутах ВКЛ. Паняцце, прыкметы, склад і класіфікацыя злачынстваў. Віды злачынстваў, мэты і віды пакаранняў.

Грамадзянскае права па статутах ВКЛ. Праваздольнасць і дзеяздольнасць асобы ў грамадзянскім праве. Аб'ект грамадзянскіх праваадносін. Іскавая (земская) даўнасць. Права на рэч. Аб'екты рэчавага права. Спосабы набыцця рэчавых правоў. Віды рэчавых правоў ў заканадаўстве XIV – XVI стст.: уласнасць, валоданне, залог, сервітут.

Віды дагавораў у заканадаўстве ВКЛ. Залоговыя праваадносіны. Віды залога нерухомай маёмасці. Іпатэка. Залог рухомай маёмасці. Фармалізацыя грамадзянскіх праваадносін. Сродкі забеспячэння абавязацельных праваадносін: задатак, няўстойка, зарука і інш.

Шлюбна-сямейнае права па статутах ВКЛ. Асноўныя ўмовы сапраўднасці шлюбу, спынення шлюбу. Рэгуляванне сямейных маёмасных дачыненняў.

Спадчыннае права па статутах ВКЛ. Асноўныя характарыстыкі пераходу спадчыны па закону і па тэстаменту. Колы асобаў, якія пазбаўлены права на перадачу спадчыны і на атрыманне спадчыны.

Апека. Працэдура ўступлення ў апякунства, правы і абавязкі апекуна, адказнасць апекуна; правы апекаваных; умовы спынення апекі, маёмасная адказнасць апекуна.

Тэма 1.7. Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай абодвух народаў (XVII – XVIII стст.)

Заклучэнне Люблінскай Уніі паміж ВКЛ і Каронай Польскай, знешнія і ўнутраныя прычыны. Перадумовы заключэння. Праекты уніі ВКЛ і Кароны Польскай. Лівонская вайна з Маскоўскім княствам і яе ўплыў на перамовы аб Уніі. Польская анэксія зямель ВКЛ – Падляшша, Кіеўшчыны, Валыні, Падолля. Характарыстыка зместу акта Люблінскай Уніі ад 1 ліпеня 1569 г. Захаваўне сувярэнных правоў ВКЛ, тытула вялікага князя, назвы дзяржавы – ВКЛ – у адзінай Рэчы Паспалітай. Пацвярджэнне суверэнетэту новым Статутам ВКЛ 1588 г. Дзейнасць Генеральнага сойма ВКЛ у Слоніме, Ваўкавыску. Віленская канвакацыя. Станоўчыя і адмоўныя вынікі уніі для ВКЛ.

Фарміраванне дзяржаўных інстытутаў Рэчы Паспалітай. «Генрыкаўскія артыкулы». Абмежаванне ўлады караля. Свабодная элекцыя манарха. «Пакта-канвента».

Фарміраванне і кампетэнцыя сойма Рэчы Паспалітай (сенат, пасольская ізба). Соймы канвакацыйныя, элекцыйныя і каранацыйныя. Права ліберум вета. Павятовыя соймакі ў дзяржаўнай сістэме ВКЛ, Рэчы Паспалітай. Фарміраванне, кампетэнцыя, іх роля ў дзяржаўна-палітычнай сістэме. «Ураўнанне каронных і літоўскіх правоў» (1697 гадоў) і «Літоўская пастанова» (1700 год).

«Дысідэнцкае» пытанне ў міжнародных адносінах Рэчы Паспалітай. Пачатак дзяржаўных рэформаў у Рэчы Паспалітай. Эканамічныя зрухі да стабілізацыі ў Рэчы Паспалітай, развіццё мануфактур, капіталістычныя рысы гаспадаркі. Палітычныя змены. Абранне новага караля. Рэфармаванне дзейнасці сойма і соймакаў. Рэформы падатковай сістэмы на Канвакацыйным сойме 1764 г. Канвакацыйны сойм 1766 г. і першыя крокі рэформаў. Умяшанне

замежных дзяржаў у працэс рэфармавання дзяржаўнага ладу РП. Роля палітыкі Прусіі і Расіі. Адмова ад рэформаў у 1768 г. Кардынальныя правы 1768 г., змены ў дзяржаўным кіраванні. Умацаванне цэнтральнага кіравання. Стварэнне Пастаяннай Рады і Адукацыйнай камісіі.

Праграма рэфармавання грамадства і прававой сістэмы Рэчы Паспалітай. Фізіякратызм – тэарэтычная аснова грамадска-палітычных і прававых рэформаў. «Вольны голас у абарону свабоды» С. Канарскі, К. Нарбут, І. Страйноўскі, І. Храптовіч і інш.

Узвышэнне палітычнай ролі мяшчанства. Кардынальнае рэфармаванне дзяржаўнага ладу Чатырохгадовым соймам. Зацвярджэнне новай формы дзяржавы Канстытуцыяй 3 мая 1791 года. Кампетэнцыя асноўных органаў улады і кіравання.

Крыніцы права ВКЛ пад час Рэчы Паспалітай (1569 – 1795). Валюміна легум (*Volumina legum*). Законы аб гарадах 1775, 1776, 1791 гг. Характарыстыка зместу Кардынальных правоў 1791 г., Закона аб соймах 1791 г. Канстытуцыя 3 мая 1791 г., асноўныя прававыя інстытуты дзяржавы.

Выкарыстанне дысідэнцкага пытання для захопу дзяржаўнай тэрыторыі Рэчы Паспалітай. Стварэнне Слуцкай, Торуньскай і Барскай канфедэрацый. Міжнародна-прававы акт аб першым падзеле Рэчы Паспалітай. Стварэнне расійскіх адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак на беларускіх землях, іх кіраванне. Прычыны Таргавіцкай канфедэрацыі. Перадумовы другога падзелу Рэчы Паспалітай, апошні сойм Рэчы Паспалітай, Гарадзенская Канстытуцыя 1793 г. Міжнародна-прававы акт аб падзеле дзяржавы. Інкарпарацыя беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі, іх адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел і кіраванне. Прычыны, мэты, лозунгі паўстання пад кіраўніцтвам Т. Касцюшкі. Палітычныя і прававыя погляды кіраўнікоў паўстання Т. Касцюшкі, Я. Ясінскага. Прычыны Трэцяга падзелу Рэчы Паспалітай, міжнародна-прававыя акты. Падзелы Рэчы Паспалітай і парушэнне прынцыпаў міжнароднага права.

Тэма 1.8. Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Расійскай імперыі

Змены ў сацыяльнай структуры насельніцтва. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі ў канцы XVIII – пачатку XIX ст. Праект аднаўлення Вялікага княства Літоўскага ў складзе Расійскай імперыі 1811 г. («План Міхала Клеафаса Агінскага»). Органы мясцовага кіравання на тэрыторыі Беларусі. Генерал-губернатар, яго паўнамоцтвы. Органы кіравання ў губернях. Губернатар і губернскае праўленне. «Общее присутствие» і губернская канцылярыя. Казённая палата. Павятовыя органы кіравання і паліцэйскага нагляду. Ніжні земскі суд. Губернскія і павятовыя шляхецкія (дваранскія) сходкі як органы саслоўнага самакіравання. Органы кіравання ў гарадах. Судовыя органы ў губернях і паветах. Галоўны суд. Маршалкоўскі камісарскі суд.

Кадыфікацыя права Беларусі і Літвы. Праект Збора законаў Заходніх губерняў (Міхаіл Сперанскі, Ігнат Даніловіч і інш.). Увядзенне ў дзеянне на Беларусі законаў Расійскай імперыі. Спыненне дзеяння Статута ВКЛ 1588 г.

Скасаванне прыгоннага права. Маніфест 19 лютага 1861 г. Палажэнне аб губернях і павятовых па сялянскіх справах органах. Мясцовыя палажэнні. Асаблівасці правядзення сялянскай рэформы ў Беларусі. Правое становішча сялян пасля рэформы.

Судовая рэформа і асаблівасці яе правядзення ў Беларусі. Міравыя судзі. Агульныя суды: акруговыя суды, судовыя палаты. Сенат. Інстытут прысяжных павераных. Суд прысяжных.

Рэформа мясцовых органаў. «Мировые посредники». Сялянскія сходы. Валасныя праўленні. Паўстанне 1863 – 1864 гг. у Беларусі. Земская рэформа і асаблівасці яе правядзення на Беларусі. Земскія сходы і іх управы. Час увядзення земскіх органаў у Беларусі. Рэарганізацыя кіравання ў гарадах у адпаведнасці з законамі 1870 і 1892 гг.

Ваенная рэформа. Контррэформы.

Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух у Беларусі ў пачатку XX ст. Царскі Маніфест ад 6 жніўня 1905 г. аб утварэнні Дзяржаўнай Думы. Дзейнасць прадстаўнікоў Беларусі ў Дзяржаўнай Думе. Маніфест ад 17 кастрычніка 1905 г. Канстытуцыйны характар «Звода асноўных дзяржаўных законаў» (красавік 1906 г.). Сталыпінская аграрная рэформа.

Беларусь падчас Першай сусветнай вайны. Дзейнасць земстваў. Актывізацыя нацыянальна-вызваленчага руху.

Развіццё права ў канцы XIX – пачатку XX ст. Змены ў цывільным, крымінальным і працэсуальным праве. Адміністрацыйнае (паліцэйскае) права. Крымінальнае Ўлажэнне 1903 г.

Тэма 1.9. Грамадска-палітычны лад і права ў перыяд рэвалюцыйных перамен і адраджэння беларускай дзяржаўнасці (1917 – 1920 гг.)

Эвалюцыя канцэпцыі нацыянальна-дзяржаўнага самавызначэння з пачаткам Першай сусветнай вайны. Віленска-Ковенскі камітэт, Беларускі народны камітэт (БНК) і акт «Канфедэрацыі ВКЛ». Вацлаў Ластоўскі і арганізацыя «Сувязь непадзельнасці і незалежнасці Беларусі». Стакгольмская і Лазанская канферэнцыі нацый. Канцэпцыя «Злучаных штатаў ад Балтыйскага да Чорнага мора».

Лютаўская рэвалюцыя ў Расіі і Беларусі. З'езд беларускіх нацыянальных арганізацый у Мінску 25 сакавіка 1917 г. і яго рашэнні.

Усталяванне Савецкай улады на неакупіраванай войскамі Германіі частцы Беларусі. Абласны выканаўчы камітэт Заходняй вобласці і фронту (Аблвыкамзах), яго Прэзідыум і Савет Народных Камісараў.

Усебеларускі з'езд (Кангрэс) у Мінску ў снежні 1917 г. Рада Усебеларускага з'езда і яе выканаўчы камітэт – Народны Сакратарыят Беларусі. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі. Устаўныя граматы БНР і іх гісторыка-прававы аналіз. Першы ўрад БНР, яго дзейнасць. Брэст-Літоўскі мірны дагавор паміж Германіяй і РСФСР. Гісторыка-прававая ацэнка. Дзейнасць Рады БНР у эміграцыі.

Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё ў творчай спадчыне ідэалагаў нацыянальнага адраджэння Івана і Антона

Луцкевічаў, В. Ластоўскага і іншых. Першы з'езд КП(б)Б і яго рашэнні. Абвяшчэнне Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусія (ССРБ). Фарміраванне ўрада ССРБ, яго склад і кампетэнцыя. Маніфест Часовага рабоча-сялянскага ўрада Беларусі аб стварэнні ССРБ. Тэрыторыя рэспублікі і яе адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел. Першы з'езд Саветаў ССРБ і яго дэкларацыі. Канстытуцыя ССРБ 1919 г. Польшка-савецкая вайна.

Ліквідацыя ССРБ і ўтварэнне Літоўска-Беларускай ССР (ЛітБел). Літоўская Тарыба.

Другое абвяшчэнне Беларускай ССР. Дэкларацыя незалежнасці БССР ад 31 ліпеня 1920 г. Другі з'езд Саветаў БССР. Рыжскі мірны дагавор 1921 г. Падзел Беларусі.

Тэма 1.10. Асаблівасці дзяржаўна- прававога развіцця Беларускай ССР ў 20-30-я гг. XX ст.

Узаемаадносіны РСФСР і БССР да 1923 г. Канцэпцыі аб'яднання савецкіх рэспублік у адзіную дзяржаву. Стварэнне СССР у 1922 г. Дапаўненні да Канстытуцыі БССР 1919 г. «Узбуйненні» БССР 1924 і 1926 гг. Новы адміністрацыйны падзел Беларусі. Развіццё прававой думкі. Асаблівасці падыходаў савецкай юрыдычнай навукі да праваразумення.

Канстытуцыя БССР 1927 г. Гісторыка-прававая характарыстыка.

Народныя суды. Рэвалюцыйны трыбунал, касацыйны трыбунал пры ЦВК БССР. Вышэйшы суд Рэспублікі і Вышэйшы касацыйны суд, створаны ў кастрычніку 1922 г. Палажэнні аб судовым ладзе СССР, саюзных і аўтаномных рэспублік 16 жніўня 1938 г. Пракуратура. Народны камісарыят унутраных спраў. Рэпрэсіі на тэрыторыі Беларусі.

Канстытуцыя БССР 1937 г. Змены ў сістэме вышэйшых органаў улады і кіравання. Выбарчае права. Увядзенне абласнога адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу. Права. Новыя кодэксы БССР. Змены ў цывільным, сямейным, крымінальным, адміністрацыйным праве.

Тэма 1.11. Дзяржаўна-прававы стан заходнебеларускіх зямель у складзе Другой Рэчы Паспалітай (1921 – 1939 гг.). Уз'яднанне Заходняй Беларусі з Беларускай ССР у пачатку Другой сусветнай вайны

Прававое становішча насельніцтва Заходняй Беларусі. Нацыянальна-вызваленчая барацьба народа Заходняй Беларусі ў 20 – 30-я гг. XX ст.

Пакт Рыбентропа-Молатава ад 23 жніўня 1939 г. Гітлераўская агрэсія і ўступленне Чырвонай Арміі на тэрыторыю Заходняй Беларусі.

Перадача Віленскага краю Літоўскай Рэспубліцы 10 кастрычніка 1939 г. Стварэнне часовых органаў улады ў Заходняй Беларусі, іх структура і дзейнасць. Народны (Нацыянальны) Сход Заходняй Беларусі і яго заканадаўчыя акты. Прыняцце Заходняй Беларусі ў склад БССР і СССР. Стварэнне абласцей, раёнаў, сельсаветаў. Фарміраванне органаў савецкай улады ў заходніх абласцях Беларускай ССР.

Тэма 1.12. Беларуская ССР у перыяд Вялікай Айчыннай вайны

Напад гітлераўскай Германіі на СССР. Прычыны няўдач Чырвонай Арміі ў першыя месяцы вайны.

Утварэнне Дзяржаўнага Камітэта Абароны СССР і іншых надзвычайных органаў на перыяд вайны. Дзяржаўныя органы БССР і іх дзейнасць у перыяд вайны. Законы ваеннага часу. Змены ў заканадаўстве.

Нямецкі акупацыйны рэжым на тэрыторыі Беларусі. Усенародная барацьба беларускага народа супраць акупантаў.

Пачатак вызвалення тэрыторыі Беларусі. Асаблівасці аднаўлення і дзейнасці савецкіх органаў дзяржаўнай улады, партыйных органаў у вызваленых раёнах.

Тэрытарыяльныя страты БССР у пасляваенны перыяд. Аднаўленне народнай гаспадаркі рэспублікі і яго нарматыўнае рэгуляванне.

Тэма 1.13. Дзяржава і права Беларускай ССР у другой палове 40 – першай палове 80-х гг. XX ст.

Ялцінская і Патсдамская канферэнцыі. Пашырэнне міжнароднай дзейнасці БССР. Стварэнне Народнага Камісарыята замежных спраў БССР. БССР – краіна-заснавальніца Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ААН). Міжнародныя сувязі БССР. БССР і ААН.

Узнаўленне народнай гаспадаркі БССР. Органы дзяржаўнай улады. Вярхоўны Савет БССР і Прэзідыўм Вярхоўнага Савета. Асноўныя накірункі дзейнасці ўрада БССР – Савета Міністраў (з 1946 г.). Мясцовыя органы ўлады. Змены ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле Беларусі.

Органы міліцыі, суда і пракуратуры. Змены ў заканадаўстве СССР і БССР ў другой палове 40-х – сярэдзіне 50-х гг. XX ст.

XX з'езд КПСС (1956 г.) і яго рашэнні. Спроба правядзення дзяржаўных рэформаў і пашырэння кампетэнцыі савецкіх рэспублік. Дзейнасць вышэйшых органаў дзяржаўнай улады і кіравання ў СССР і БССР у 1950–80-я гг. Змены ў кіраванні сельскай гаспадаркай і прамысловасцю. Утварэнне і ліквідацыя Саўнаргаса БССР.

Актывізацыя праватворчай дзейнасці рэспублікі. Новыя тэндэнцыі ў праве. Крымінальны і крымінальна-працэсуальны кодэксы 1961 г. Цывільны і цывільна-працэсуальны кодэксы 1964 г. Шлюбна-сямейны кодэкс 1969 г., інш.

Вышэйшыя і мясцовыя органы дзяржаўнай улады і кіравання БССР у другой палове 1960-х – першай палове 80-х гг. Вярхоўны Савет БССР і яго Прэзідыўм. Савет Міністраў БССР. Міністэрствы і камітэты.

Канстытуцыя БССР 1978 г. Гісторыка-правая характарыстыка. Змены ў заканадаўстве БССР пасля прыняцця Канстытуцыі. Звод законаў БССР.

Удасканаленне судовай сістэмы БССР. Змены ў дзейнасці суда, пракуратуры, праваахоўных органаў БССР.

Тэма 1.14. Дзяржава і права Беларускай ССР на пачатку кардынальных рэформаў у СССР. Абвяшчэнне незалежнасці рэспублікі (др. палова 80-х – пачатак 90-х гг. XX ст.)

Сістэмны крызіс у СССР. З'езды Народных дэпутатаў СССР. Закон аб мовах БССР. Выбары ў Вярхоўны Савет БССР XII склікання. Змены ў Канстытуцыі БССР 1978 г. Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце БССР 27 ліпеня 1990 г. Наданне Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце статусу Канстытуцыйнага закона, абвяшчэнне незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Зацверджанне ў якасці дзяржаўных нацыянальных сімвалаў Рэспублікі Беларусь. Дэнансацыя Саюзнага дагавора 1922 г., распад СССР. Стварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД).

Тэма 1.15. Дзяржава і права Рэспублікі Беларусь у канцы XX – пачатку XXI ст.

Станаўленне суверэннай сістэмы органаў дзяржаўнай улады і кіравання ў Рэспубліцы Беларусь. Судова-прававая рэформа. Актывізацыя грамадска-палітычнай думкі. Узнікненне новых палітычных партый.

Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь 15 сакавіка 1994 г. і яе характарыстыка. Прэзідэнт. Вярхоўны Савет. Кабінет Міністраў. Канстытуцыйны Суд. Рэферэндум 14 мая 1995 г. Змена дзяржаўнай сімволікі Рэспублікі Беларусь. Беларуска-расійская інтэграцыя. Мытны саюз і яго выгады для беларускага боку. Наступствы. Дапаўненні ў Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь паводле агульнарэспубліканскіх рэферэндумаў 1996 г., 2004 г., 2022 г.

Стварэнне Супольніцтва Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі 2 красавіка 1996 г. Органы Супольніцтва. Стварэнне Саюза (1997 г.) Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі. Органы Саюза. Саюзная дзяржава (1999 г.) Беларусі і Расіі. Асаблівасці дагавора. Органы Саюзнай дзяржавы. Сучасны стан і праблемы далейшай інтэграцыі.

Судовы лад і судова-прававая рэформа. Асаблівасці ў развіцці галіновага заканадаўства. Кадыфікацыя права ў Рэспубліцы Беларусь. Грамадзянскі і грамадзянскі працэсуальны Кодэксы. Крымінальны і крымінальна-працэсуальны Кодэксы. Гаспадарчы працэсуальны кодэкс. Кодэкс пра нетры. Мытны Кодэкс. Водны Кодэкс. Зямельны Кодэкс. Лясны Кодэкс. Павеатраны Кодэкс. Банкаўскі Кодэкс. Кодэкс аб шлюбе і сям'і. Кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях і іншыя.

Асаблівасці і тэндэнцыі ў развіцці прававой думкі, юрыдычнай навукі і юрыдычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін							Літаратура	Форма кантролю ведаў
		лекцыі	практычныя заняткі	семінарыяныя заняткі	лабараторныя заняткі	Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы				
						лекцыі	практычныя заняткі	семінарыяныя заняткі		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12
2 семестр										
Тэма 1	Уводзіны. Прадмет гісторыі дзяржавы і права Беларусі і яго асаблівасці. Гістарыяграфія, перыядызацыя	2							[1–56]	
Тэма 2	Грамадска-палітычны лад і права ў Беларусі ў перыяд усталявання дзяржаўнасці ўсходніх славян (IX – першая палова XIII ст.)	2							[1–56]	
	Грамадска-палітычны лад і права ў Беларусі ў перыяд усталявання дзяржаўнасці ўсходніх славян (IX – першая палова XIII ст.)			2					[1–56]	Фронтальнае апытанне па тэме, рашэнне задач і казусаў
Тэма 3	Беларускія землі ў складзе Вялікага Княства Літоўскага. Грамадскі лад	4							[1–56]	

	дзяржавы								
	Беларускія землі ў складзе Вялікага Княства Літоўскага. Грамадскі лад дзяржавы			2				[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, рэфераты
Тэма 4	Дзяржаўна-палітычны лад Вялікага Княства Літоўскага. Уніі з Польшчай	4						[1–56]	
	Дзяржаўна-палітычны лад Вялікага Княства Літоўскага. Уніі з Польшчай			4				[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, рашэнне задач і казусаў, эсэ, тэставы кантроль
	Дзяржаўна-палітычны лад Вялікага Княства Літоўскага. Уніі з Польшчай						2	[1–56]	Тэставы кантроль
Тэма 5	Судовая сістэма Вялікага Княства Літоўскага. Судаводства	4						[1–56]	
	Судовая сістэма Вялікага Княства Літоўскага. Судаводства			2				[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, дзелавая гульня Працэсуальнае права паводле Статута 1588 г.»
Тэма 6	Правая сістэма Вялікага Княства Літоўскага	4						[1–56]	
	Правая сістэма Вялікага Княства Літоўскага			4				[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, самастойнае вывучэнне галін права па Статуту 1588 г., кантроль: эсэ, тэма па выбару
	Правая сістэма Вялікага Княства Літоўскага						2		Тэставы кантроль

Тэма 7	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай абодвух народаў (XVII – XVIII стст.)	4							[1–56]	
	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай абодвух народаў (XVII – XVIII стст.)			4					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
Тэма 8	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Расійскай імперыі	6							[1–56]	
	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Расійскай імперыі			4					[1–56]	Франтальнае апытанне; дыскусія па праблеме гістарычных альтэрнатыв дзяржаўнага развіцця Беларусі
Тэма 9	Грамадска-палітычны лад і права ў перыяд рэвалюцыйных перамен і адраджэння беларускай дзяржаўнасці (1917 – 1920 гг.)	6							[1–56]	
	Грамадска-палітычны лад і права ў перыяд рэвалюцыйных перамен і адраджэння беларускай дзяржаўнасці (1917 – 1920 гг.)			2					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, самастойная падрыхтоўка - эсэ (3 варыянты)
Тэма 10	Асаблівасці дзяржаўна-прававога развіцця Беларускай ССР ў 20-30-я гг. XX ст.	4							[1–56]	
	Асаблівасці дзяржаўна-прававога развіцця Беларускай ССР ў 20-30-я гг. XX ст.			2					[1–56]	Франтальнае апытанне, рэфераты, эсэ, тэст
Тэма 11	Дзяржаўна-прававы стан заходнебеларускіх зямель у складзе Другой Рэчы Паспалітай (1921 – 1939 гг.). Уз’яднанне Заходняй	2							[1–56]	

	Беларусі з Беларускай ССР у пачатку Другой сусветнай вайны									
	Дзяржаўна-прававы стан заходнебеларускіх зямель у складзе Другой Рэчы Паспалітай (1921 – 1939 гг.). Уз’яднанне Заходняй Беларусі з Беларускай ССР у пачатку Другой сусветнай вайны			2					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, план-канспект
Тэма 12	Беларуская ССР у перыяд Вялікай Айчыннай вайны	2							[1–56]	
	Беларуская ССР у перыяд Вялікай Айчыннай вайны			2					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль
Тэма 13	Дзяржава і права Беларускай ССР у другой палове 40 – першай палове 80-х гг. XX ст.	6							[1–56]	
	Дзяржава і права Беларускай ССР у другой палове 40 – першай палове 80-х гг. XX ст.			2					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль
Тэма 14	Дзяржава і права Белар.ССР на пачатку кардынальных рэформаў у СССР. Абвяшчэнне незалежнасці рэспублікі (др. пал. 80-х – пач. 90-х гг. XX ст.)	2							[1–56]	
	Дзяржава і права Белар.ССР на пачатку кардынальных рэформаў у СССР. Абвяшчэнне незалежнасці рэспублікі (др. пал. 80-х – пач. 90-х гг. XX ст.)			2					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, план-канспект
Тэма 15	Дзяржава і права Рэспублікі Беларусь у канцы XX – пачатку XXI ст.	4							[1–56]	

	Дзяржава і права Рэспублікі Беларусь у канцы XX – пачатку XXI ст.			2					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
	Усяго 2 семестр	56		36				4		Экзамен
	Усяго гадзін:	56		36				4		

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін							Літаратура	Форма кантролю ведаў
		лекцыі	практычныя заняткі	семінарскія заняткі	лабараторныя заняткі	Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы				
						лекцыі	практычныя заняткі	семінарскія заняткі		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12
1 сесія										
Тэма 2	Грамадска-палітычны лад і права ў Беларусі ў перыяд усталявання дзяржаўнасці ўсходніх славян (IX – першая палова XIII ст.)	2							[1–56]	
Тэма 3	Беларускія землі ў складзе Вялікага Княства Літоўскага. Грамадскі лад дзяржавы	1							[1–56]	
Тэма 4	Дзяржаўна-палітычны лад Вялікага Княства Літоўскага. Уніі з Польшчай	1							[1–56]	
Тэма 5	Судовая сістэма Вялікага Княства Літоўскага. Судаводства	2							[1–56]	
Тэма 6	Прававая сістэма Вялікага Княства Літоўскага	2							[1–56]	

Тэма 7	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай абодвух народаў (XVII – XVIII стст.)	2							[1–56]	
	Усяго 1 сесія	10								
2 сесія										
Тэма 8	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Расійскай імперыі	2							[1–56]	
Тэма 9	Грамадска-палітычны лад і права ў перыяд рэвалюцыйных перамен і адраджэння беларускай дзяржаўнасці (1917 – 1920 гг.)	2							[1–56]	
Тэма 10	Асаблівасці дзяржаўна-прававога развіцця Беларускай ССР ў 20-30-я гг. XX ст.			2					[1–56]	Франтальнае апытанне, рэфераты, эсэ, тэст
Тэма 13	Дзяржава і права Беларускай ССР у другой палове 40 – першай палове 80-х гг. XX ст.	2							[1–56]	
Тэма 14	Дзяржава і права Белар.ССР на пачатку кардынальных рэформаў у СССР. Абвяшчэнне незалежнасці рэспублікі (др. пал. 80-х – пач. 90-х гг. XX ст.)			1					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, план-канспект
Тэма 15	Дзяржава і права Рэспублікі Беларусь у канцы XX – пачатку XXI ст.			1					[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
	Усяго 2 сесія	6		4						Экзамен
	Усяго гадзін:	16		4						

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін							Літаратура	Форма кантролю ведаў
		лекцыі	практычныя заняткі	семінарыя заняткі	лабараторныя заняткі	Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы				
						лекцыі	практычныя заняткі	семінарыя заняткі		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12
установачная сесія										
Тэма 2	Грамадска-палітычны лад і права ў Беларусі ў перыяд усталёвання дзяржаўнасці ўсходніх славян (IX – першая палова XIII ст.)	1							[1–56]	
Тэма 3	Беларускія землі ў складзе Вялікага Княства Літоўскага. Грамадскі лад дзяржавы	1							[1–56]	
Тэма 4	Дзяржаўна-палітычны лад Вялікага Княства Літоўскага. Уніі з Польшчай	1							[1–56]	
Тэма 5	Судовая сістэма Вялікага Княства Літоўскага. Судаводства	1							[1–56]	
Тэма 6	Прававая сістэма Вялікага Княства Літоўскага	1							[1–56]	

Тэма 7	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай абодвух народаў (XVII – XVIII стст.)	1						[1–56]	
Усяго устаноўчая сесія		6							
1 сесія									
Тэма 8	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Расійскай імперыі			1				[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
Тэма 9	Грамадска-палітычны лад і права ў перыяд рэвалюцыйных перамен і адраджэння беларускай дзяржаўнасці (1917 – 1920 гг.)	1						[1–56]	
Тэма 10	Асаблівасці дзяржаўна-прававога развіцця Беларускай ССР ў 20-30-я гг. XX ст.	1						[1–56]	
Тэма 13	Дзяржава і права Беларускай ССР у другой палове 40 – першай палове 80-х гг. XX ст.			1				[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
Тэма 14	Дзяржава і права Белар.ССР на пачатку кардынальных рэформаў у СССР. Абвяшчэнне незалежнасці рэспублікі (др. пал. 80-х – пач. 90-х гг. XX ст.)							[1–56]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
Усяго 1 сесія		2		2					Экзамен
Усяго гадзін:		8		2					

Тэма 7	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай абодвух народаў (XVII – XVIII стст.)	2							[1–56]	
Тэма 8	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў складзе Расійскай імперыі	2							[1–56]	
Тэма 9	Грамадска-палітычны лад і права ў перыяд рэвалюцыйных перамен і адраджэння беларускай дзяржаўнасці (1917 – 1920 гг.)	2							[1–56]	
Усяго усталявальная сесія		12								
2 сесія										
Тэма 10	Асаблівасці дзяржаўна-прававога развіцця Беларускай ССР ў 20-30-я гг. XX ст.			2					[1–56]	Фронтальнае апытанне, рэфераты, эсэ, тэст
Тэма 11	Дзяржаўна-прававы стан заходнебеларускіх зямель у складзе Другой Рэчы Паспалітай (1921 – 1939 гг.). Уз’яднанне Заходняй Беларусі з Беларускай ССР у пачатку Другой сусветнай вайны	2							[1–56]	
Тэма 12	Беларуская ССР у перыяд Вялікай Айчыннай вайны	1							[1–56]	
Тэма 13	Дзяржава і права Беларускай ССР у другой палове 40 – першай палове 80-х гг. XX ст.	1							[1–56]	
Тэма 14	Дзяржава і права Белар.ССР на пачатку кардынальных рэформаў у СССР. Абвяшчэнне незалежнасці рэспублікі (др. пал. 80-х – пач. 90-х гг. XX ст.)			1					[1–56]	Фронтальнае апытанне па тэме, план-канспект
Тэма 15	Дзяржава і права Рэспублікі			1					[1–56]	Фронтальнае апытанне

	Беларусь у канцы XX – пачатку XXI ст.									па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
	Усяго 1 сесія	4		4						Экзамен
	Усяго гадзін:	16		4						

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
«ГІСТОРЫЯ ДЗЯРЖАВЫ І ПРАВА БЕЛАРУСІ»
Дыстанцыйная форма атрымання вышэйшай адукацыі (на базе ВА)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць гадзін самастойна й работы	Літаратура	Форма кантролю ведаў
1	2	3	4	5
1	Прадмет, задачы, перыядызацыя і гістарыяграфія курса “Гісторыя дзяржавы і права Беларусі”. Грамадскі і дзяржаўны лад усходнеславянскіх дзяржаваў-княстваў у IX – XIII стст. Асаблівасці развіцця права.	39,6	[1–56]	Складанне параўнальнай табліцы, вырашэнне практычных задач, работа з прававымі гістарычнымі дакументамі
2	Утварэнне Вялікага Княства Літоўскага. Грамадскі і палітычны лад, прававая сістэма і судовы лад Вялікага Княства Літоўскага	39,6	[1–56]	Рашэнне практычных задач, работа з прававымі гістарычнымі дакументамі
3	Беларускія землі ў складзе Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі (сярэдзіна XVI – канец XVIII стст.)	39,6	[1–56]	Складанне параўнальнай табліцы, работа з прававымі гістарычнымі дакументамі
4	Грамадска-палітычны лад і права Беларусі ў перыяд рэвалюцыйных перамен і адраджэння беларускай дзяржаўнасці (1917 – 1921 гг.). Дзяржава і права Савецкай Беларусі.	39,6	[1–56]	Складанне параўнальнай табліцы, вырашэнне практычных задач, работа з прававымі гістарычнымі дакументамі
5	Дзяржаўна-прававое развіццё Рэспублікі Беларусь (канец XX – пачатак XXI ст.)	39,6	[1–56]	Складанне параўнальнай табліцы, работа з прававымі гістарычнымі дакументамі
	Усяго:	198		Экзамен

Літаратура**Асноўная:**

1. Вішнеўская, І. У. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапаможнік / І. У. Вішнеўская, В. М. Лянцэвіч. – Мінск : Міжнар. ун-т «МІТСО», 2023. – 180 с.
2. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці : вучэб. дапаможнік / І. А. Марзалюк, А. Г. Каханоўскі, С. М. Ходзін [і інш.] ; Пад агульн. рэд. І. А. Марзалюка. – Мінск : “Адукацыя і выхаванне”, 2023. – 447 с.
3. Довнар, Т. И. История государства и права Беларуси : учеб. пособие / Т. И. Довнар, Е.И. Орловская. – 2-е изд., стер. – Минск : Издат. центр Белорус. гос. ун-та, 2020. – 191 с.
4. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : падручнік / Т. І. Доўнар; 3-е выд., стэрэат. – Мінск : “Адукацыя і выхаванне”, 2023. – 432 с.
5. История белорусской государственности : В 5 т. / А. А. Коваленя [и др.] ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – 3-е изд. – Минск : Беларуская навука, 2020. – Т. 1 – 5.

Дадатковая:

6. Аргучинцев, Г. К. История государства и права Беларуси : учеб. пособие / Г. К. Аргучинцев. – 4-е изд. – Минск : Амалфея, 2019. – 379 с.
7. Басюк, І. А. Асноўныя этапы беларускай дзяржаўнасці : навучальны дапаможнік па курсу “Гісторыя дзяржавы і права Рэспублікі Беларусь” для студ. спец. “Правазнаўства” / М. У. Сільчанка, І. А. Басюк. – 2-е выд., дапрац. – Гродна : Гродзенскі філіял недзяржаўнага ін-та сучасных ведаў, 1996. – 148 с.
8. Васілевіч, Р. А. Гісторыя канстытуцыйнага права Беларусі / Р. А. Васілевіч, Т. І. Доўнар, І. А. Юхо. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2001. – 362 с.
9. Вишневский, А. Ф. Очерки истории государства и права Республики Беларусь (1917 – 1995 гг.) / А. Ф. Вишневский. – Минск : ТПА “Форум”, 1995. – 272 с.
10. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі. – Мінск : Экаперспектыва, 2000. – 312 с.
11. Владимирский-Буданов, М. Ф. Очерки из истории литовско-русского права / М. Ф. Владимирский-Буданов. – Киев : Типография В. И. Заводского, 1893. – 320 с.
12. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000 – 2011. – Т. 1 – 6.
13. Дагаворы і граматы як крыніцы беларускага феадальнага права : дапаможнік / Я. Юхо, А. Абрамовіч, Т. Доўнар, У. Сатолін. – Мінск : БДУ, 2000. – 127 с.
14. Довнар, Т. И. Уголовное право феодальной Беларуси (XV – XVI вв.) : учеб. пособие / Т. И. Довнар, В. А. Шелкопляс. – Минск : Акад. МВД Респ.

Беларусь, 1995. – 96 с.

15. Довнар-Запольский, М. В. История Белоруссии / М. В. Довнар-Запольский. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 680 с.

16. Доўнар, Т. І. Помнікі права Беларусі феадальнага перыяду / Т. І. Доўнар. – Мінск : ІСЗ, 2001. – 312 с.

17. История государства и права Белорусской ССР : в 2-х т. / редкол. : С. П. Маргунский [и др.]. – Минск : Наука и техника, 1970. – Т.1 : (1917–1936 гг.). – 608 с. ; Т.2 : (1937–1975 гг.). – 656 с.

18. Круталевіч, В. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945 гг.) : вучэб. дапаможнік / В. А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск : Беларус. навука, 1998. – 238 с.

19. Крымінальнае права Беларусі (закон, злачынства, адказнасць) : навуч. дапаможнік / А. У. Баркоў, І. А. Грунтоў, Т. І. Доўнар [і інш.]. – Мінск : Завігар, 1997. – 288 с.

20. Мазарчук, Д. В. История государства и права Беларуси : Ответы на экзаменационные вопросы / Д. В. Мазарчук. – Минск : Тетралит, 2014. – 95 с.

21. Пазднякоў, В. С. Помнікі права Беларусі XIV–XVI стст. : абласныя прывілеі : крыніцазн. дапам. / В. С. Пазднякоў. – Мінск : Беларус. навук.-даслед. ін-т дакументазнаўства і арх. справы, 2018. – 236 с.

22. Пазднякоў, В. С. Помнікі права Беларусі XIV–XVI стст. : валасныя граматы : крыніцазн. дапам. / В. С. Пазднякоў. – Мінск : БелНДІДАС, 2021. – 424 с.

23. Пазднякоў, В. С. Помнікі права Беларусі XIV–XVI стст. : гарадскія ўставы : крыніцазн. дапам. / В. С. Пазднякоў. – Мінск : БелНДІДАС, 2022. – 430 с.

24. Пташицкий, С. Л. Описание книг и актов Литовской метрики / С. Л. Пташицкий. – С-Пб. : Типография Правительствующего сената, 1887. – VIII, 278 с.

25. Саракавік, І. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : у 2 ч. / І. А. Саракавік. – Мінск : А. М. Вараксін, 2020. – Ч. 1. – 419 с.; Ч. 2. – 615 с.

26. Сергеевич, В. И. Программа лекций по истории русского права / В. И. Сергеевич. – С-Пб. : Литография Курочкина, 1880. – 728 с.

27. Снапкоўскі, У. Е. Гісторыя знешняй палітыкі Беларусі : вучэбны дапаможнік для студэнтаў факультэта міжнародных адносін : у 2 ч. – Ч. 2 : Ад канца XVIII да пачатку XXI ст. / У. Е. Снапкоўскі. – Мінск : БДУ, 2004. – 303 с.

28. Черняк, Ю. В. История государства и права Беларуси : сб. тестовых заданий / Ю. В. Черняк. – Барановичи : Баранович. гос. ун-т, 2016. – 59 с.

29. Чудаков, М. Ф. Конституционный процесс в Беларуси (1447 – 1996 гг.) / М. Ф. Чудаков ; Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь. – Минск, 2004. – 327 с.

30. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1995–2002 гг.) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 490 с.

31. Юхо, Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : у 2 ч. / Я. А. Юхо. – Мінск : РІВШ БДУ, 2003. – Ч. 1–2.

Публікацыі крыніц:

Публікацыі крыніц:

32. Акты Виленской археографической комиссии : В 39 т. – Вильно, 1865–1915. – Репринтное изд. – М. : Книга по требованию, 2013–2018.
33. Акты, собранные и изданные Археографической комиссией, относящиеся к истории Западной России : В 5 т. – С-Пб. : В типогр. Э. Праца, 1846–1853. – Т. 1–5.
34. Белоруссия в эпоху феодализма : Сборн. док. и материалов в 4 т. / Академия наук БССР, Институт истории, Архивное управление МВД БССР. – Минск : Изд-во АН БССР, 1959–1979. – Т. 1–4.
35. Борьба за Советскую власть в Белоруссии 1918–1920 гг. : Сборник документов и материалов : В 2 т. / Ин-т истории партии при ЦК КПБ, фил. ин-та марксизма-ленинизма при ЦК КПСС [и др.]. – Минск : Беларусь, 1968–1971. – Т. 1–2.
36. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах (са старажытных гадоў да нашых дзён) : вучэб. дапаможнік / А.Ф. Вішнеўскі, І.А. Юхо. – 2-е выд., дап. – Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2003. – 320 с.
37. Ганцова, С. К. Сведкі беларускай мінуўшчыны : (зборнік дакументаў і матэрыялаў па гісторыі Беларусі VI–XV стст.) / С. К. Ганцова, В. А. Чамярыцкі, Г. В. Штыхаў ; пад рэд. Г. В. Штыхава. – Мінск : [б.в.] 1996. – 167 с.
38. Гісторыя Беларусі ў дакументах і матэрыялах : У 4 т. / Акадэмія навук БССР, Інстытут гісторыі. – Менск : Выд-ва АН БССР, 1936–1954. – Т. 1–4.
39. Гражданский кодекс Белорусской Социалистической Советской Республики 1923 г. – Минск : Изд-во II Отдела Законодательных предложений НКЮ БССР, 1927. – Ст. 113.
40. Гражданский кодекс Белорусской ССР : Закон БССР от 11 июня 1964 г. // Приложение к Собранию законов, указов Президиума Верховного Совета БССР, постановлений и распоряжений Совета Министров БССР. – 1964. – № 17 (1057). – Ст. 183.
41. Документальное наследие Речи Посполитой [Электронный ресурс] = Documentary heritage of Rzeczpospolita: реестр фондов и библиотеч. собраний Беларуси, Литвы, Польши, Рос. Федерации и Украины / принимали участие : Н. Бабиц [и др.]; координатор проекта В. Носевич. – Электрон. текстовые данные и программа (18,7 Мб). – Минск : Белорус. науч.-исслед. центр электрон. документации, 2009. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM) : часть текста на пол. яз.
42. Законодательство Екатерины II : в 2-х т. – М. : Юрид. лит., 2000–2001. – Т.1. – 1056 с. ; Т.2. – 984 с.
43. Законодательство императора Александра I 1801–1811 годы / Сост. и автор вступит. статьи : В. А. Томсинов. – М. : Зерцало-М., 2017. – 592 с.
44. История Беларуси в документах и материалах / авт.-сост. И. Н. Кузнецов, В. Г. Мазец. – Минск : Амалфея, 2000. – 672 с.
45. К. Калиновский : Из печатного и рукописного наследия / Ин-т истории партии при ЦК КП Белоруссии. – Минск : Беларусь, 1988. – 208 с.
46. Повесть временных лет / Пер. Д. С. Лихачева. – Петрозаводск : Карелия, 1991. – 188 с.

47. Помнікі права Беларусі XIV–XVI стст. : агульназемскія прывілеі і акты дзяржаўных уній : крыніцазн. дапам. / Склад. Г. Я. Галенчанка, А. А. Жлутка, А. А. Мяцельскі [і інш.]. – Мінск : Бел НДІ ДАС, 2015. – 388 с.

48. Свод местных законов западных губерний : проект / издали по поручению юридического факультета Императорского Санкт-Петербургского университета М. Я. Пергамент, А. Э. Нольде. – С-Пб. : Товарищество Р. Голике и А. Вильборг, 1910. – XII, 446, 35 с.

49. Статут Великого Княжества Литовского 1529 г. / Под ред. акад. АН Литовской ССР К. И. Яблонска. – Минск : Изд-во АН БССР, 1960. – 254 с.

50. Статут Вялікага Княства Літоўскага 1566 г. / Т. І. Доўнар ; У. М. Сатолін ; Я. А. Юхо ; рэдкалег. Т. І. Доўнар [і інш.]. – Мінск : Тэсей, 2003. – 352 с.

51. Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 г. / Перакл. на бел. мову А. С. Шагун. – Мінск : Беларусь, 2002. – 207 с.

52. Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 г. Тэксты. Даведнік. Каментарыі. – Мінск : БелСЭ імя П. Броўкі, 1999. – 576 с.

53. Судебник Казимира 1468 г. Текст // Древнейшие государства на территории СССР (1988–1989) / под ред. И. П. Старостиной. – Минск : Наука и техника, 1990. – С. 170–344.

54. Устава на валокі гаспадара караля яго міласьці ўва ўсім Вялікім Княстве Літоўскім // Спадчына. – 1993. – № 4. – С. 65–78.

55. Устаўныя граматы да народаў Беларусі // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 1-2. – С. 7–9.

56. Хрестоматия по истории Беларуси : учеб. пособие : в 2-х ч. / редкол. : К. М. Бондаренко (отв. ред.) [и др.]. – Минск : Изд. центр БГУ, 2008. – Ч. 1 : С древнейших времён до 1917 г. / Я. И. Трещенок [и др.]. – 2008. – 623 с. ; Ч. 2. Кн. 1 : 1917 – 1945 гг. – Минск, 2012. – 447 с. ; Ч. 2. Кн. 2 : 1946 – начало XXI века. – Минск, 2012. – 439 с.

Пералік пытанняў для правядзення экзамена

1. Прадмет, мэта, задачы дысцыпліны “Гісторыя дзяржавы і права Беларусі”. Асноўныя праблемы курса. Перыядызацыя курса “Гісторыя дзяржавы і права Беларусі”: асноўныя падыходы.
2. Крыніцы і гістарыяграфія курса “Гісторыя дзяржавы і права Беларусі”.
3. Канцэпцыі паходжання дзяржаўнасці ва ўсходніх славян. Асаблівасці працэса дзяржаваўтварэння на землях Беларусі.
4. Грамадскі лад усходнеславянскіх княстваў у IX – першай палове XIII стст.
5. Палітычны лад дзяржаваў-княстваў на тэрыторыі сучаснай Беларусі ў IX – XII стст. Сістэма органаў улады і кіравання (князь, рада, веча).
6. Асноўныя рысы старажытнага права Беларусі. Крыніцы старажытнага права. Субсідыярныя крыніцы ў старажытным праве ўсходніх славян.
7. Першыя пісаныя помнікі права. “Руская праўда”.
8. Міжнародныя дагаворы з нямецкімі купцамі: гісторыка-прававая характарыстыка.
9. Асноўныя канцэпцыі і падыходы да праблемы ўтварэння Вялікага Княства Літоўскага (ВКЛ). Перадумовы ўзнікнення беларуска-літоўскай дзяржавы.
10. Фарміраванне тэрыторыі ВКЛ у другой палове XIII – XV стст. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел. Форма дзяржаўна-тэрытарыяльнай будовы.
11. Агульная характарыстыка грамадскага ладу Вялікага Княства Літоўскага (XIV – XVI стст.).
12. Агульная характарыстыка феадальнага саслоўя на беларускіх землях у XIV – XVI стст. Шляхецкі стан. Прававое становішча феадальнага саслоўя.
13. Характарыстыка прававога становішча феадальна-залежных сялян на беларускіх землях у XIV – XVI стст.
14. Асноўныя этапы юрыдычнага афармлення прыгоннага права на беларускіх землях.
15. Характарыстыка прававога становішча саслоўя мяшчан на тэрыторыі Беларусі ў XIV – XVI стст.
16. Эвалюцыя формы дзяржавы Вялікага Княства Літоўскага ў XIII – XVI стст. Сістэмная рэформа дзяржаўнага ладу ВКЛ у сярэдзіне XVI ст. Віленскія прывілеі 1563 і 1565 гг.
17. Вышэйшыя органы дзяржаўнай улады Вялікага Княства Літоўскага ў XIV – XVI стст.
18. Вышэйшыя службовыя асобы ў сістэме кіравання Вялікага Княства Літоўскага, іх правы і абавязкі.
19. Мясцовыя органы дзяржаўнага кіравання Вялікага Княства Літоўскага ў XIV – XVI стст.

20. Органы ўлады і кіравання ў беларускіх гарадах з магдэбургскім правам.
21. Уніі Вялікага Княства Літоўскага і Кароны Польскай да 1569 г.: гісторыка-прававая характарыстыка.
22. Агульная характарыстыка прывілейнага перыяду ў развіцці права Вялікага Княства Літоўскага.
23. Гісторыка-прававая ацэнка агульназемскіх прывілеяў (грамат) 1387, 1413, 1434, 1447, 1492, 1506 гг.
24. Абласныя і валасныя граматы (1503 г., 1511 г. і інш.) як крыніцы права феадальнай Беларусі.
25. Гарадскія прывілеі (граматы) – важнейшая крыніца права феадальнай Беларусі. Магдэбургскае права і яго характарыстыка.
26. Судзебнік Казіміра 1468 года (крыніцы, гісторыя яго распрацоўкі і прыняцця, агульная характарыстыка).
27. Агульная характарыстыка статутнага перыяду ў развіцці права Вялікага Княства Літоўскага.
28. Статут Вялікага Княства Літоўскага 1529 года (“Права пісання”), яго агульная характарыстыка і значэнне.
29. Перадумовы прыняцця Другога Статута ВКЛ (1566 года) і яго агульная характарыстыка.
30. Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 года (крыніцы, прычыны распрацоўкі і прыняцця, зацвярджэнне, агульная характарыстыка).
31. Пытанні дзяржаўнага права ў статутах Вялікага Княства Літоўскага 1529, 1566 і 1588 гг.
32. Асноўныя інстытуты цывільнага (грамадзянскага) права ў статутах Вялікага Княства Літоўскага.
33. Шлюбна-сямейнае права ў статутах Вялікага Княства Літоўскага.
34. Спадчыннае права ў статутах Вялікага Княства Літоўскага.
35. Крымінальнае права ў статутах Вялікага Княства Літоўскага. Характарыстыка асноўных інстытутаў.
36. Фарміраванне судовай сістэмы Вялікага Княства Літоўскага. Прынцыпы арганізацыі і дзейнасці. Агульная характарыстыка дарэформеннай судовай сістэмы.
37. Асноўныя этапы судовай рэформы XVI ст. Нарматыўныя прававыя акты, прынятыя ў ходзе рэформы.
38. Люблінская (1569 г.) ўнія: гісторыка-прававая характарыстыка.
39. Дзяржаўна-прававое становішча Вялікага Княства Літоўскага ў складзе Рэчы Паспалітай. Вялікакняжаскае Адраджэнне 70-90-х гг. XVI ст.
40. Вышэйшыя органы дзяржаўнай улады Рэчы Паспалітай. Кароль, сойм, сенат. Іх прававое становішча. “Генрыкавы артыкулы”. “Пакта Канвента”.
41. Крыніцы права Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай. “Валюміна легум”.
42. Рэформы ў галіне дзяржаўнага кіравання, праведзеныя Чатырохгадовым соймам 1788 – 1792 гг.

43. Агульная характарыстыка Канстытуцыі Рэчы Паспалітай 1791 г. і “Узаемнага заручэння абодвух народаў”.
44. Гісторыка-прававая ацэнка трох падзелаў Рэчы Паспалітай.
45. Змены ў прававым становішчы розных груп насельніцтва Беларусі ў канцы XVIII – пачатку XIX ст.
46. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі ў канцы XVIII – першай палове XIX ст. Адміністратыўная аўтаномія Беларусі ў першай трэці XIX ст.
47. Органы кіравання і суда на тэрыторыі Беларусі ў першай палове XIX ст. Судовая і прававая аўтаномія Беларусі.
48. Праект Звода мясцовых законаў заходніх губерняў 1826 г.
49. Асаблівасці скасавання прыгоннага ладу на тэрыторыі Беларусі. Мясцовыя органы дзяржаўнага кіравання і самакіравання пасля рэформы 1861 г.
50. Асаблівасці правядзення судовай рэформы (1864 г.) на тэрыторыі Беларусі.
51. Асаблівасці правядзення земскай і гарадской буржуазных рэформаў 60–70 гг. XIX ст. на тэрыторыі Беларусі.
52. Распрацоўка канцэпцыі беларускай дзяржаўнасці ў праграмах нацыянальных палітычных арганізацый (1915 – 1916 гг.). “Віленска-Ковенскі камітэт”, “Беларускі Народны Камітэт”, “Сувязь непадзельнасці і незалежнасці Беларусі”.
53. Лютаўская рэвалюцыя 1917 г. на Беларусі і асаблівасці арганізацыі сістэмы ўлады.
54. Эвалюцыя нацыянальна-дзяржаўнай палітыкі пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. (БНК, Цэнтральная Рада Беларускіх арганізацый, Вялікая Беларуская Рада).
55. Перамога Савецкай улады на Заходнім фронце. Аблвыкамзах і яго пазіцыя па нацыянальным пытанні.
56. Першы Усебеларускі з’езд (Кангрэс) і яго рашэнні. Рада Усебеларускага з’езда.
57. Брэст-Літоўскі дагавор 1918 г. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі (БНР). Устаўныя граматы БНР.
58. Утварэнне ССРБ (БССР). I з’езд Саветаў Беларусі. Дэкларацыя з’езда.
59. Канстытуцыя БССР 1919 г. (гісторыя распрацоўкі і прымання, агульная характарыстыка).
60. Прычыны ўтварэння і ліквідацыі Літоўска-Беларускай ССР (ЛітБел).
61. Другое абвяшчэнне БССР. Дэкларацыя аб авяшчэнні незалежнасці БССР. Другі з’езд Саветаў Беларусі. Дапаўненні да Канстытуцыі.
62. Рыжскі дагавор 1921 г. ў лёсе Беларусі (гісторыя заключэння і гісторыка-прававая ацэнка).
63. Дзяржаўна-прававыя адносіны БССР і РСФСР (1919 – 1922 гг.). Утварэнне СССР. Узбуджэнні тэрыторыі БССР.
64. Асноўныя накірункі развіцця права БССР у 20 – 30-я гг. XX ст.
65. Прыняцце і асноўныя рысы Канстытуцыі БССР 1927 г.

66. Канстытуцыя БССР 1937 г. Змены ў структуры і кампетэнцыі органаў дзяржаўнай улады.
67. Эвалюцыя судовага ладу БССР у 20-30-я гг. XX ст.
68. Прычыны і сутнасць парушэння законнасці ў Беларусі ў канцы 1920-х – пачатку 1950-х гг.
69. Прававы статус заходнебеларускіх зямель у складзе Польшчы (1921 – 1939 гг.).
70. Пачатак Другой сусветнай вайны. Стварэнне часовых органаў дзяржаўнай улады ў Заходняй Беларусі ў 1939 г.
71. Надзвычайныя савецкія органы кіравання ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны. Дзяржаўныя органы БССР і іх дзейнасць у гады вайны. Змены ў заканадаўстве БССР у ваенны перыяд.
72. Змены ў міжнароднай дзейнасці БССР пасля Вялікай Айчыннай вайны. Удзел Беларускай ССР ва утварэнні ААН.
73. Асаблівасці развіцця Савецкай Беларусі ў пасляваенны перыяд (1945 – канец 1980-х гг.).
74. Крымінальны кодэкс БССР 1960 г. і Грамадзянскі кодэкс БССР 1964 г.: агульная характарыстыка.
75. Канстытуцыя БССР 1978 г. (крыніцы, распрацоўка і прыняцце, агульная характарыстыка).
76. Асноўныя напрамкі ў развіцці права БССР ў 1950–80-я гг. Кадыфікацыя заканадаўства.
77. Абвяшчэнне дзяржаўнага суверэнітэта Беларускай ССР. “Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце” (прычыны прыняцця і агульная характарыстыка).
78. Распад СССР. Утварэнне СНД. Заканадаўчае афармленне дзяржаўнай незалежнасці беларускай дзяржавы.
79. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь 1994 г. (прычыны распрацоўкі, гісторыя абмеркавання і прыняцця, агульная характарыстыка). Змяненні і дапаўненні да Канстытуцыі.
80. Асноўныя тэндэнцыі развіцця прававой сістэмы Рэспублікі Беларусь на сучасным этапе.

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў

Для атрымання кампетэнцый па навучальнай дысцыпліне важным этапам з'яўляецца самастойная работа студэнтаў. У авалоданні ведамі па вучэбнай дысцыпліне “Гісторыя дзяржавы і правы Беларусі” важным этапам з'яўляецца самастойная работа студэнтаў. Рэкамендуецца бюджэт часу для самастойнай работы ў сярэднім 2-2,5 гадзіны на 2-х гадзінны аўдыторны занятак.

На самастойную работу навучэнца дзённай формы атрымання адукацыі адводзіцца 102 гадзіны.

На самастойную работу навучэнца завочнай формы атрымання адукацыі адводзіцца 178 гадзін.

На самастойную работу навучэнца завочнай формы атрымання адукацыі на базе ССА адводзіцца 188 гадзін.

На самастойную работу навучэнца завочнай скарочанай формы атрымання адукацыі на базе ВА адводзіцца 178 гадзін.

Змест самастойнай работы навучэнцаў уключае ўсе тэмы вучэбнай дысцыпліны з раздзела “Змест вучэбнага матэрыялу”.

Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны выкарыстоўваюцца наступныя формы самастойнай работы:

- першапачаткова падрабязнае азнаямленне з вучэбнай праграмай вучэбнай дысцыпліны;

- азнаямленне са спісам рэкамендаванай літаратуры па вучэбнай дысцыпліне ў цэлым і яе раздзелах, наяўнасць яе ў бібліятэцы і іншых даступных крыніцах, вывучэнне неабходнай літаратуры па тэме, падбор дадатковай літаратуры;

- самастойнае выкананне тэставых заданняў у сістэме вучэбнай платформы Moodle і заданняў у ЭВМК па дысцыпліне;

- самастойнае паглыбленае вывучэнне раздзелаў, тэм, асобных пытанняў;

- складанне слоўніка паняццяў па курсе;

- падрыхтоўка да выканання кантрольных работ;

- падрыхтоўка да семінарскіх заняткаў, у тым ліку падрыхтоўка паведамленняў, тэматычных дакладаў, інфармацыйных і дэманстратыўных матэрыялаў, рэфератаў, прэзентацый і г.д.;

- работа з вучэбнай, даведачнай, аналітычнай і іншай літаратурай і матэрыяламі;

- падрыхтоўка да выканання дыягнастычных форм кантролю (абарона рэферата, кантрольныя работы і да т.п.);

- падрыхтоўка да прамежкавай атэстацыі.

Кантроль якасці засваення ведаў

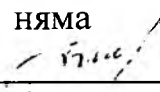
Дыягностыка якасці засваення ведаў праводзіцца ў рамках бягучага кантролю і прамежкавай атэстацыі. Мерапрыемствы бягучага кантролю праводзяцца на працягу семестра і ўключаюць у сябе наступныя формы кантролю:

- апытанне;
- рашэнне практычных задач;
- рашэнне тэставых заданняў;
- кантрольная работа;
- экспрэс-апытанне на аўдыторных занятках;
- рэферат;
- даклад;
- індывідуальныя заданні;
- навучальнае заданне;
- пытанні для самакантролю;
- іншыя формы.

Методыка фармавання адзнакі па вучэбнай дысцыпліне

У адпаведнасці з Палажэннем аб рэйтынгавай сістэме ацэнкі ведаў, уменняў і навыкаў студэнтаў БДЭУ.

**ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ З ІНШЫМІ
ВУЧЭБНЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ**

Назва навучальнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
Грамадзянскае права	грамадзянска-прававых дысцыплін	Заўваг і прапаноў няма 	
Крымінальнае права	дзяржаўна-прававых дысцыплін	Заўваг і прапаноў няма